

Γράφει ο Θεολόγος-Εκκλησιαστικός Ιστορικός-Νομικός κ. Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

Η Αγία και Μεγάλη εν Κρήτη Σύνοδος της Ορθοδοξίας για την οικολογική κρίση

- Οι από ετών πρωτοποριακές και καινοτόμες οικολογικές πρωτοβουλίες του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου αποτελούν πλέον επικυρωμένες θεολογικές θέσεις της Αγίας και Μεγάλης εν Κρήτη Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, η οποία επισήμως αποστέλλει ανά την υφήλιο μήνυμα και λόγο «Οικολογικής Θεολογίας» ή «Θεολογικής Οικολογίας»
- Στο κείμενο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, υπό τον τίτλο: «Η αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις τον σύγχρονον κόσμον» ορίζεται η έννοια της «οικολογικής κρίσεως» καθώς και τα αίτια που την προκαλούν, ενώ προτείνεται από την Ορθόδοξη Εκκλησία μέσω της Ορθοδόξου Αγιοπατερικής Θεολογίας, η ενδεδειγμένη στάση του Χριστιανικού -και όχι μόνο- κόσμου έναντι της κτιστής δημιουργίας

Η Μήτηρ Αγία Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως, ήτοι το Πρωτόθρονο Οικουμενικό Πατριαρχείο, ως «αιλαμπής και αείφωτος οφθαλμός» και «ευήκοον ους» διαχρονικώς παρατηρεί τα «σημεία των καιρών» και αφουγκράζεται τα μηνύματα της κάθε εποχής προκειμένου να επικαιροποιεί τον «Λόγον της Αληθείας» και να μετουσιώνει την Αγιοπατερική Ορθόδοξη Θεολογική διδασκαλία της Εκκλησίας σε συνείδηση, βίωμα και πράξη απαντώντας στα υπαρξιακά – οντολογικά – ερωτήματα και αιτήματα του ανθρώπου κάθε εποχής, και μεριμνώντας όχι μόνο για την έλλογη, αλλά και για την άλογη κτιστή δημιουργία του Θεού.

Στο πλαίσιο λοιπόν της αγιοπατερικής θεολογίας και παραδόσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας, το Οικουμενικό Πατριαρχείο ήδη από πολλών ετών αναδείχθηκε ρηξικέλευθα πρωτοπόρο και ουσιαστικά καινοτόμο στις οικολογικές πρωτοβουλίες του όχι μόνο στον Ορθόδοξο αλλά και εν γένει στον χριστιανικό κόσμο καθώς πρωτοστάτησε στην ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της διεθνούς κοινής γνώμης για την αντιμετώπιση του λεγόμενου οικολογικού προβλήματος ή της οικολογικής κρίσεως, αρχής γενομένης, όταν η Αγία και Ιερά Σύνοδος κατά την ιστορικής σημασίας συνεδρία της 6^{ης} Ιουνίου 1989 όρισε και αφιέρωσε την 1^η Σεπτεμβρίου, η οποία είναι η εόρτιος ημέρα της «Αρχής της Ινδίκτου», ήτοι η απαρχή του νέου εκκλησιαστικού έτους, στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Είναι γεγονός ότι μέχρι τότε η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είχε στρέψει την προσοχή και μέριμνά της και δεν είχε αναλάβει ρηξικέλευθες και καινοτόμες πρωτοβουλίες για την ανάσχεση της ραγδαίας καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος από τον σύγχρονο υπερκαταναλωτή και ακραία υλιστή άνθρωπο, ο οποίος δεν είναι ουσιαστικά συνειδητοποιημένος «οικολόγος» αλλά αυτοκαταστροφικά «οικοκτόνος». Έκτοτε, όμως, το Οικουμενικό Πατριαρχείο ιδιαιτέρως στο πρόσωπο του Πρωτοθρόνου Προκαθημένου της Ορθοδοξίας, Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαθολομαίου Α΄ έχει να επιδείξει αξιόλογες οικολογικές πρωτοβουλίες με την οργάνωση των Οικολογικών Επιστημονικών Συμποσίων στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης και των υψηλότατου επιπέδου Διεθνών Επιστημονικών «εν Πλω»

Συνεδρίων για την αντιμετώπιση της οικολογικής κρίσεως, που ευαισθητοποίησαν τις μέχρι τότε αποστασιοποιημένες λουπές κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες, τους αρχηγούς κρατών και Κυβερνήσεων, τους Διεθνείς Οργανισμούς και φορείς, καθώς και την διεθνή κοινή γνώμη. Άξιο μνείας είναι και το γεγονός ότι στις 18 Ιουνίου 2015 ο Πάπας Ρώμης Φραγκίσκος Α΄ εξέδωσε παπική εγκύκλιο (Landato Si), η οποία αναφέρεται στο σεβασμό και την προστασία της δημιουργίας καθώς και στη σχέση της Λατινικής Εκκλησίας με την αιεφόρο ανάπτυξη, ενώ κατά τον Αύγουστο του 2015 με άλλη επίσημη απόφασή του όρισε την 1^η Σεπτεμβρίου εκάστου έτους, όπως από πολλών ετών έπραξε πρωτοποριακά το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ως «Παγκόσμια Ημέρα Προσευχής για την φροντίδα της Δημιουργίας».

Οι μέχρι τούδε ρηξικέλευθες και πρωτοποριακές διεθνείς, διορθόδοξες και διαχριστιανικές, πρωτοβουλίες του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου καταδεικνύουν με τον πλέον σαφή τρόπο ποιά οφείλει και μπορεί να είναι η συμβολή της Εκκλησίας και της χριστιανικής Θεολογίας στη σωτηρία της κτιστής δημιουργίας οδηγώντας τον σύγχρονο άνθρωπο σε «Οικολογική μετάνοια» και σε ένα γνήσιο «Οικολογικό ήθος», προκειμένου να επιτευχθεί η μετάβαση από την νοσηρή καταναλωτική «οικοκτονία» στην «Ορθόδοξη Οικολογία» ή «Οικολογική Θεολογία».

Στην σύγχρονη μεταμοντέρνα και μετανεωτερική εποχή, η συμβολή και ευθύνη της Εκκλησίας και της Χριστιανικής Θεολογίας, είναι καταλυτικής σημασίας για την αφύπνιση του σύγχρονου υλιστή ανθρώπου προκειμένου να απορρίψει το καταστροφικό και «οικοκτόνο αναπτυξιακό μοντέλο» του προτεσταντικού καπιταλισμού», ο οποίος βασίζεται στον νοσηρό και άκρατο υπερκαταναλωτισμό, και να ενστερνισθεί την ορθόδοξη Θεολογική Οικολογική πρόταση για να «ζήσει η κτίση», που εδράζεται στην βασική αρχή ότι ο άνθρωπος οφείλει να συνειδητοποιήσει και να είναι «καλός καγαθός διαχειριστής» της κτιστής δημιουργίας στο πλαίσιο της «Οικολογικής διαχειρίσεως» και «αιεφόρου αναπτύξεως», και όχι να λειτουργεί ως αδηφάγος καταναλωτικός ολετήρας και δυνάστης ιδιοκτήτης της πλάσης.

Η Αγία και Μεγάλη εν Κρήτη Σύνοδος της Ορθοδοξίας στο επικυρωθέν ομοφώνως κείμενο υπό τον τίτλο: «Η Αποστολή της Ορθοδόξου Εκκλησίας εις τον Σύγχρονον Κόσμον», το οποίο φέρει ανεξίτηλα την σφραγίδα της «Οικολογικής Θεολογίας» ή «Θεολογικής Οικολογίας» του Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου κ. Ιωάννου (Ακαδημαϊκού), επισημαίνει το όχι και τόσο αυτονόητο για τον σύγχρονο υπερκαταναλωτή και άπληστα υλιστή άνθρωπο, καθώς και την ευθύνη της ορθοδόξου Εκκλησίας για το ραγδαία και επικίνδυνα εξελισσόμενο φαινόμενο της Οικολογικής κρίσεως, αναφέροντας ότι: «Η Οικολογική κρίσις, η οποία συνδέεται προς τας κλιματολογικάς αλλαγάς και την υπερθέρμανσιν του πλανήτη, καθιστά επιτακτικόν το χρέος της Εκκλησίας όπως συμβάλη, δια των εις την διάθεσιν αυτής πνευματικών μέσων, εις την προστασίαν της δημιουργίας του Θεού εκ των συνεπειών της ανθρωπίνης απληστίας. Η απληστία διά την ικανοποίησιν των υλικών αναγκών οδηγεί εις την πνευματικήν πτώχευσιν του ανθρώπου και εις την καταστροφήν του περιβάλλοντος. Δεν πρέπει να λησμονήται ότι ο φυσικός πλούτος της γης δεν είναι περιουσία του ανθρώπου, αλλά του Δημιουργού: «Του Κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής, η οικουμένη και πάντες οι κατοικούντες εν αυτή» (ψαλμ. κγ', 1). Ούτως, η Ορθόδοξος Εκκλησία τονίζει την προστασίαν της δημιουργίας του Θεού διά της καλλιεργείας της ευθύνης του ανθρώπου έναντι του θεοσδότου

περιβάλλοντος και διά της προβολής των αρετών της ολιγαρκείας και της εγκρατείας. Οφείλομεν να ενθυμώμεθα ότι όχι μόνον αι σημεριναί, αλλά και αι μελλοντικά γενεαί έχουν το δικαίωμα επί των φυσικών αγαθών, τα οποία μας εχάρισεν ο Δημιουργός».

Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας θέτει τον «δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων» και αρθρώνει λόγω αφυπνίσεως και ευθύνης, τον οποίο απευθύνει προς πάντας, ήτοι στο χριστεπώνυμο πλήρωμα, τους ισχυρούς της γης και τους διεθνείς Οργανισμούς. Η προ σχεδόν τριάντα ετών και δυστυχώς μέχρι και σήμερα άποψη ορισμένων δήθεν «πεφωτισμένων εκκλησιαστικών κύκλων» ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν θα πρέπει να ασχολείται με τα ζητήματα της Οικολογίας, είναι παντελώς αντορθόδοξη κακοδοξία, η οποία απορρίπτει την κτιστή δημιουργία ως κάτι άχρηστο και περιττό, καίτοι δημιουργήθηκε «λίαν καλώς» από τον Θεό δημιουργό και πλάστη.

Ο Μητροπολίτης Γέρων Περγάμου κ. Ιωάννης στο εμπνευσμένο και θεολογικά ανατρεπτικό για τα μέχρι τότε δεδομένα αναφορικά με την στάση της Ορθοδόξου Εκκλησίας έναντι του Οικολογικού προβλήματος πόνημα αυτού, υπό τον τίτλο: «Η κτίσις ως Ευχαριστία. Θεολογική προσέγγιση στο πρόβλημα της οικολογίας», γράφει χαρακτηριστικά: «μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση, τί μπορεί η θεολογία να προσφέρει στην ανθρωπότητα; Το πρώτο πασιφανές πράγμα, που πρέπει να αναφερθεί, είναι ότι η θεολογία δεν πρέπει να παραμείνει σιωπηλή μπροστά σ' αυτό το πρόβλημα. Αν η πίστη έχει σχέση με βασικά θέματα ζωής και θανάτου, αυτό ειδικά το θέμα ανήκει απόλυτα σ' αυτή την κατηγορία.

Η Χριστιανική Θεολογία και η Εκκλησία δεν δικαιολογούνται καθόλου να σιωπούν για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα μπροστά σ' αυτό το ζήτημα, ειδικά επειδή και η Θεολογία και η Εκκλησία κατηγορήθηκαν, και δικαιολογημένα, ότι έχουν κάποια σχέση με τις ρίζες του οικολογικού προβλήματος. Πρέπει, λοιπόν, Εκκλησία και Θεολογία, να μιλήσουν για το θέμα αυτό, όχι τόσο για να απολογηθούν και να δώσουν εξηγήσεις για τις κατηγορίες αυτές, αλλά για να προσφέρουν ουσιαστική συνεργασία στη λύση του προβλήματος. Γιατί έχουν κάτι πολύ ουσιαστικό να πουν σε ένα θέμα όπως αυτό. Διαφορετικά κινδυνεύουν να φανούν άσχετες και ανίκανες να εφαρμόσουν αυτό που ισχυρίζονται ότι έχουν, την Αλήθεια. Γιατί, αλήθεια που δεν προσφέρει ζωή, στερείται κάθε νόημα».

Στο προμνημονευθέν εγκεκριμένο επίσημο κείμενο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου προσδιορίζονται τα αίτια της οικολογικής κρίσεως και γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην ευθύνη του ανθρώπου για τη διαφύλαξη της κτιστής δημιουργίας, η οποία δέχεται τις καταστροφικές συνέπειες της «ανθρώπινης πτώσεως». Οι Πατέρες της εν Κρήτη Μεγάλης Συνόδου υπογραμμίζουν emphaticώς ότι: «Ο πόθος της συνεχούς αυξήσεως της ευημερίας και η άμετρος κατανάλωσις αναποφεύκτως οδηγούν εις την δυσανάλογον χρήσιν και την εξάντλησιν των φυσικών πόρων. Η δημιουργηθείσα υπό του Θεού κτίσις, η οποία εδόθη εις τον άνθρωπον «εργάζεσθαι και φυλάττειν» αυτήν (πρβλ. Γεν. β', 15), υφίσταται τας συνεπείας της αμαρτίας του ανθρώπου: «Τη γαρ ματαιότητι η κτίσις υπετάγη, ουχ εκούσα, αλλά διά τον υποτάξαντα, επ' ελπίδι ότι και αυτή η κτίσις ελευθερωθήσεται από της δουλείας της φθοράς εις την ελευθερίαν της δόξης των τέκνων του Θεού. Οίδομεν γαρ ότι πάσα η κτίσις συστενάζει και συνωδίνει άχρι του νυν» (Ρωμ. ή, 20-22).

Η ως άνω περιεκτική θεολογική επισήμανση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, η οποία επισημαίνει την ευθύνη και το ρόλο του ανθρώπου για την εν Χριστώ

σωτηρία της κτιστής δημιουργίας προκειμένου να υπερβεί την οντολογία της φθοράς της, ερμηνεύεται αγιοπατερικώς από τον Μητροπολίτη Γέροντα Περγάμου κ. Ιωάννη, ο οποίος χαρακτηρίζει τον άνθρωπο «μεσίτη» και «Ιερέα της δημιουργίας», και επικαλούμενος την θεολογική διδασκαλία του Αγίου Μαξίμου του Ομολογητού γράφει χαρακτηριστικά: «Ο κόσμος είναι δημιουργία του Θεού... ο κόσμος προέκυψε ως αποτέλεσμα της αγάπης του Θεού, ο οποίος θέλησε να υπάρχει και κάτι έξω από τον εαυτό του. Μεταξύ του Θεού και του κόσμου, υπάρχει χάσμα οντολογικό. Η φύση του Θεού και η φύση του κόσμου είναι ριζικά διάφορες. Η θεοποίηση του κόσμου είναι συνεπώς αδιανόητη. Το οντολογικό αυτό χάσμα, μεταξύ Θεού και κόσμου, θα κατεδίκασε τον κόσμο στον αφανισμό, εάν αυτός στηριζόταν αποκλειστικά στις δυνάμεις του. Αλλά ο Θεός ήθελε να μην αφανισθεί ο κόσμος. Δεν ήθελε να αφανισθεί ο κόσμος. Ήθελε να έχει κατά την έκφραση του Αγίου Μαξίμου, «όχι απλώς το είναι, αλλά και το αεί είναι». Αλλά αφού η ιδιότητα του «αεί είναι», δηλαδή της αθανασίας, ανήκει μόνο στον Θεό, ο οποίος δεν έχει όπως ο κόσμος αρχή και δεν υπόκειται στον χρόνο, δεν υπάρχει άλλος τρόπος να αποκτήσει αθανασία το κτιστό, παρά μόνο εάν ενωνόταν με τον Άκτιστο Θεό...». Ο ίδιος σε άλλο σημείο της θεολογικά εμπειριστατωμένης μελέτης του επισημαίνει με ιδιαίτερη έμφαση: «Το φυσικό περιβάλλον είναι προορισμένο από το Θεό να ανυψωθεί κι αυτό μαζί με τον άνθρωπο, σε κοινωνία με τον ίδιο τον Θεό. Ο Θεός δεν θέλει την σωτηρία μόνο του ανθρώπου, αλλά και όλης της κτίσεως. Αυτός ο ύψιστος και θείος προορισμός του υλικού κόσμου, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μόνο αν ο άνθρωπος έδινε ελεύθερα τη συγκατάθεσή του. Το «αυτεξούσιο, δηλαδή η ελευθερία, δόθηκε από τον Θεό στον άνθρωπο ως πλασμένον κατ' εικόνα Θεού και αυτό αποτελεί το διακριτικό του γνώρισμα από τα ζώα και τη λοιπή υλική κτίση. Χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεση του ανθρώπου, η σωτηρία της κτίσεως θα ήταν αποτέλεσμα εξαναγκασμού και δεν θα είχε καμμία αξία, γιατί θα προσέκρουε στην αγάπη του Θεού (η αγάπη πάντοτε σέβεται την ελευθερία)...».

Ο άνθρωπος λοιπόν ως η κορωνίδα και ο «βασιλεύς των επί γης», της όλης κτιστής δημιουργίας, κατεστάθη υπό του Θεού να είναι ο αγαθός, συνετός, «πιστός και φρόνιμος οικονόμος» (Λουκ. ΙΒ΄, 42), αλλά ταυτόχρονα και ο «μεσιτεύων», «ιερέυς και λειτουργός» αυτής προκειμένου να την «αναφέρει» (προσφέρει) ευχαριστιακά στον άκτιστο δημιουργό Θεό και σε οντολογική αναφορά προς Αυτόν να σωθεί και να ζήσει, επειδή ακριβώς κανένα απολύτως από τα κτιστά όντα της δημιουργίας, δεν δημιουργήθηκε για να πεθάνει, να οδηγηθεί οντολογικώς στην απώλεια, αλλά σε «σωστική και λυτρωτική κοινωνία» με τον άκτιστο και επέκεινα πάσης φυσικής νομοτέλειας και αναγκαιότητας Θεό, να υπερβεί τα όρια, τον «οντολογικό φραγμό» της φθαρτότητας και του θανάτου, που είναι συνυφασμένα με την «κτιστότητα των όντων».

Στο κείμενο της «Εγκυκλίου» της Αγίας και Μεγάλης εν Κρήτη Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, το Συνοδικό Σώμα των Πατέρων αυτής απευθυνόμενο προς τον σύμπαντα κόσμο αναφέρει υπεύθυνα και με λόγο αληθείας ότι «Αι ρίζες της οικολογικής κρίσεως είναι πνευματικά και ηθικά, ενδιάθετοι εις την καρδίαν εκάστου ανθρώπου. Αυτή η κρίσις επιδεινούται κατά τους τελευταίους αιώνες εξ αιτίας των ποικίλων διχασμών προκαλούμενων από ανθρώπινα πάθη, όπως η πλεονεξία, η απληστία, ο εγωισμός, η αρπακτική διάθεση και από τας επιπτώσεις αυτών επί του πλανήτη, ως η κλιματική αλλαγή, η οποία πλέον απειλεί εις μεγάλον

βαθμόν το φυσικόν περιβάλλον, τον κοινόν ημών «οίκον». Η ρήξις της σχέσεως ανθρώπου και κτίσεως είναι διαστρέβλωσις της αυθεντικής χρήσεως της δημιουργίας του Θεού. Η αντιμετώπισις του οικολογικού προβλήματος επί τη βάσει των αρχών της χριστιανικής παραδόσεως απαιτεί όχι μόνον μετάνοιαν διά την αμαρτίαν της εκμεταλλεύσεως των φυσικών πόρων του πλανήτου, ήτοι ριζικήν αλλαγὴν νοοτροπίας και συμπεριφοράς, ἀλλὰ και ἀσκητισμόν, ως ἀντίδοτον εἰς τὸν καταναλωτισμόν, εἰς τὴν θεοποίησιν των ἀναγκῶν και εἰς τὴν κτητικὴν στάσιν. Προϋποθέτει ἐπίσης και τὴν μεγίστην εὐθύνην ημῶν να παραδώσωμεν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς βιώσιμον φυσικόν περιβάλλον και τὴν χρῆσιν αὐτοῦ κατὰ θείαν βούλησιν και εὐλογίαν. Εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καταφάσκειται ἡ δημιουργία και ὁ ἄνθρωπος ἐνδυναμώνεται διὰ να λειτουργῆ ὡς οἰκονόμος, φύλαξ και «ιερεὺς» αὐτῆς, προσάγων ταύτην δοξολογικῶς τῷ Δημιουργῷ – «Τὰ Σα ἐκ των Σων, Σοι προσφέρομεν κατὰ πάντα και διὰ πάντα» - και καλλιεργῶν εὐχαριστιακὴν σχέσιν με τὴν κτίσιν. Ἡ Ὁρθόδοξος αὐτῆ εὐαγγελικὴ και πατερικὴ προσέγγισις στρέφει ἐπίσης τὴν προσοχὴν μας εἰς τὰς κοινωνικὰς διαστάσεις και τὰς τραγικὰς ἐπιπτώσεις τῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος».

Στο θεολογικὸ πλαίσιο τῆς παραπάνω ἀποφάνσεως τῆς Ἁγίας και Μεγάλῆς Συνόδου κινούμενοι οἱ παντός βαθμοῦ κληρικοὶ και θεολόγοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας οφείλουν να διακηρύττουν με οὐσιαστικὸ Ὁρθόδοξο λόγο ὅτι ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ και πρέπει με τὴν θεολογικὴ διδασκαλία τῆς, τῆ λειτουργικὴ και λατρευτικὴ ζωὴ τῆς, τὴν ἀσκητικὴ πρότασίν τῆς, ὅπως βιώνεται ἐπὶ αἰῶνες στον Ὁρθόδοξο μοναχισμό, να συμβάλει στην ἀλλαγὴ νοοτροπίας των ἀνθρώπων που βιώνουν τὴν ἀδιέξοδη λογικὴ του: «ζῶ για να ἔχω, να κατέχω και ἀδιαλείπτως να αποκτῶ» προκειμένου να τους κατευθύνει με ἀφυπνιστικὸ λόγο και πρότασι ἀλήθειας και ζωῆς σε μιὰ «Οικολογικὴ μετάνοια» για να σωθεῖ και να ζήσῃ σύνολη ἡ κτιστὴ υλικὴ δημιουργία, τὴν ὁποία ὁ δημιουργὸς Θεὸς ἐξ ἀγάπης και ἀπολύτως ἐλεύθερα ἔπλασε «λίαν καλῶς» και ἔφερε στο «εἶναι τῆς υπάρξεώς τῆς» «ἐκ τοῦ μη ὄντος», «ἐκ τοῦ μηδενός».

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία με ἕναν οὐσιαστικὸ και υπαρξιακὸ Θεολογικὸ λόγο, καθὼς και με τὴν ἀξιοποίηση των συγχρόνων πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης ἔχει τὶς δυνατότητες και τὶς πνευματικὰς προϋποθέσεις, να διδάξει στον σύγχρονο υπερκαταναλωτὴ ἄνθρωπο ὅτι εἶναι ὄντως ἡ «κορωνίδα και ὁ βασιλεὺς τῆς δημιουργίας» τοῦ Θεοῦ και συνακόλουθα ὁ «ιερεὺς και λειτουργός» τῆς κτιστῆς δημιουργίας, ὁ ὁποῖος εἶναι υπεύθυνος να τὴν διαφυλάξῃ για να ζήσῃ μέσα σ' αὐτὴν και να τὴν ἀντιπροσφέρει στο ἄκτιστο δημιουργὸ Θεό. Ὅταν λοιπὸν ὁ θεολογικὸς λόγος δεν εἶναι ἀνούσιος και νεκρός (κούφιος) νοημάτων ζωῆς και ἐλπιδοφόρου ἀνατροπῆς τῆς φθοράς, ἀλλὰ ἀληθινὰ ὀρθόδοξος και ἀποτελεῖ ὀντολογικὴ υπαρξιακὴ πρότασι ζωῆς και διεξόδου ἀπὸ τὰ ἀδιέξοδα που ὁ ἴδιος ὁ υλιστὴς σύγχρονος ἄνθρωπος ἔχει δημιουργήσῃ και ἐντὸς αὐτῶν ὁ ἴδιος ὡς δέσμιος τῆς φθοράς πεθαίνει ἢ μάλλον μαρτυρικὰ ἀργοπεθαίνει, τότε αὐτός ὁ ἀνατρεπτικὸς και ζωτικὸς εὐαγγελικὸς και ἀγιοπατερικὸς λόγος μπορεῖ να πείσει τον ἀκραιὰ ὀρθολογιστὴ ἄνθρωπο ὅτι ἀναλαμβάνοντας ὡς πρόσωπο ἐλεύθερο τὴν προσωπικὴ του πνευματικὴ εὐθύνη ἐναντι τοῦ Θεοῦ, των συνανθρώπων του και τῆς ἴδιας τῆς κτιστῆς δημιουργίας, μπορεῖ και πρέπει να ἐνεργεῖ και να λειτουργεῖ ὡς συνετός οἰκονόμος και φρόνιμος διαχειριστὴς τῆς υλικῆς κτίσεως και ὄχι ὡς ἀπληστος οἰκοκτόνος και ἀκόρεστος καταναλωτῆς.

Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξου Εκκλησίας δεν μένει στην διάγνωση του προβλήματος και σε γενικόλογες διατυπώσεις, αλλά ανατρεπτικά προς το κυρίαρχο υλιστικό και καταναλωτικό πνεύμα της συγχρόνου παγκοσμιοποιημένης εποχής διατρανώνει την Ορθόδοξη πρόταση για την υπέρβαση της ραγδαίως επιδεινούμενης οικολογικής κρίσεως αναφέροντας στην «Εγκύκλιο» αυτής προς τον σύμπαντα κόσμο τα εξής: «Εις μίαν παγκόσμιον κοινωνίαν, προσανατολισμένην εις το «έχειν» και τον ατομοκεντισμόν, η Ορθόδοξη Καθολική Εκκλησία προβάλλει την αλήθειαν της εν Χριστώ και της κατά Χριστόν ζωής, την ελευθέρως σαρκουμένην εις την καθημερινήν ζωήν εκάστου ανθρώπου διά των έργων αυτού «έως εσπέρας» (ψαλμ. ργ', 23), διά των οποίων ούτος καθίσταται συνεργός του αιωνίου Πατρός – «Θεού εσμέν συνεργοί (Α' Κορ. Γ', 9) – και του Υιού Αυτού, «ο Πατήρ μου έως άρτι εργάζεται καγώ εργάζομαι» (Ιωαν. ε', 17). Η χάρις του Θεού αγιάζει διά του Αγίου Πνεύματος τα έργα των χειρών του συνεργούντος τω Θεώ ανθρώπου, αναδεικνύοντας την εν αυτοίς κατάφασιν της ζωής και της ανθρωπίνης κοινωνίας. Εντός αυτού του πλαισίου τοποθετείται και η χριστιανική άσκησις, διαφέρουσα ριζικώς από κάθε δυϊστικόν ασκητισμόν, ο οποίος αποκόπτει τον άνθρωπον από την ζωήν και από τον συνάνθρωπον. Η χριστιανική άσκησις και η εγκράτεια, αι οποίαι συνδέουν τον άνθρωπον με την μυστηριακήν ζωήν της Εκκλησίας, δεν αφορούν μόνον εις τον μοναχικόν βίον, αλλά είναι χαρακτηριστικόν της εκκλησιαστικής ζωής, εις όλας τας εκφάνσεις αυτής, απτή μαρτυρία της παρουσίας του εσχατολογικού πνεύματος εις την ευλογημένην βιοτήν των πιστών».

Η εύλαλη φωνή της Ορθόδοξου Εκκλησίας διακηρύττει την ιερότητα όλης της υλικής δημιουργίας εντός της οποίας ο άνθρωπος δεν μπορεί και δεν πρέπει να κατέχει θέση «εγωιστού ιδιοκτήτου», «κυριάρχου και δυνάστου» αλλά ευσυνείδητου «λειτουργούντος οικονόμου», ο οποίος διαφυλάττει την «οικολογική παρακαταθήκη» του δημιουργού Θεού του και την «αναφέρει», την «επαναπροσφέρει», στον «ποιητή των όλων», γενόμενος «συνεργός» στο έργο της σωτηρίας της όλης κτιστής δημιουργίας.

Όλες οι λύσεις αποδεικνύονται ανεπαρκείς και εφήμερες, όταν περιορίζονται μόνο σε πολιτικές διακηρύξεις και διεθνείς συμφωνίες, σε τεχνοκρατικές μελέτες και προτεινόμενα αντίμετρα ανάπτυξης ή σε εφαρμογή αυστηρών νομικών πλαισίων ως τιμωρία για τους δυνάστες και ολετήρες του φυσικού περιβάλλοντος. Το προτεινόμενο από την Εκκλησία και τη θεολογία «Οικολογικό ήθος» στο πλαίσιο της «οικολογικής μετάνοιας και μεταστροφής» μπορεί να συμβάλει στην πνευματική αλλαγή νοοτροπίας και στάσεως ζωής του κατακυριευμένου από τον «υλιστικό ψευδοευδαιμονισμό», συγχρόνου ορθολογιστή και αδηφάγου ανθρώπου, ο οποίος δεν «οικολογεί θεολογικώς» αλλά «οικοκτονεί καταναλωτικώς».